

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKI UPRAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B
Frankopanska 16

Poslovni broj: Usoz-33/20-6

Odvjetnik I. B.
D.

Hrvatska odvjetnička komora
Z.

Odvjetnik I. B. je na temelju odredbe članka 83. stavka 2. Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj: 20/10., 143/12., 152/14., 94/16. – odluka Ustavnog suda RH i 29/17., dalje: ZUS) podnio obavijest u kojoj predlaže da Sud po službenoj dužnosti pokrene postupak ocjene zakonitosti Tbr. 7. točke 1. i 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (Narodne novine, broj 142/12., 103/14., 118/14. i 107/15., dalje: Tarifa). Navodi da se spornim odredbama propisuju tržišno i troškovno neopravdane fiksne cijene i/ili tržišno i troškovno neopravdano niske ili visoke cijene pojedinih usluga pa su navedene odredbe nezakonite i narušavaju tržišno natjecanje jer su nesuglasne s odredbama članka 16., članka 49. stavka 1. i 2., članka 50. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske te s odredbama članka 15. Direktive 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu, kao i s odredbama članka 13. stavka 1. točke 1. i 3. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, broj 79/09. i 80/13.). Smatra da je fiksna odvjetnička tarifa u tzv. paušalnom iznosu, odnosno jednokratna nagrada za cijeli prvostupanjski postupak iz Tbr. 7.2. Tarife propisana u preniskom, troškovno neutemeljenom fiksnom iznosu od samo 2.000,00 kn te je tržišno neopravdana, nepravedna i štetna, jer se njome podcjenjuje rad odvjetnika i ne jamči kvalitetna odvjetnička usluga. Problem socijalno ugroženih stranaka i stranaka slabe platežne moći treba se rješavati kroz zakonom propisan institut besplatne pravne pomoći. Također je tržišno i troškovno neopravdana i nagrada iz Tbr. 7.1. koja u milijunskim imovinskopравnim sporovima omogućuje naplatu enormno visokih odvjetničkih nagrada do nevjerojatnih 100.000,00 kn + PDV samo za jedno ročište ili podnesak. Navodi da stranke i odvjetnici trebaju imati mogućnost slobodno ugovarati cijenu odvjetničke usluge ovisno o znanju i poslovnom ugledu odvjetnika na tržištu odvjetničkih usluga. Smatra da zbog toga treba ukinuti i druge fiksne odvjetničke tarife, uz propisivanje od strane Hrvatske odvjetničke komore samo (neobvezujućih) preporuka o cijenama odvjetničkih usluga te uz eventualnu iznimku od toga kod propisivanja fiksnih tarifa za zastupanja pred sudovima i upravnim tijelima. Predlaže Sudu da ukine osporene odredbe Tarife.

Donositelj akta, pozivajući se na odredbu članka 3. stavka 2. ZUS-a, ističe kako predmet upravnog spora može biti samo ocjena zakonitosti, ali ne i ustavnosti odredbi općeg akta, što je Visoki upravni sud Republike Hrvatske potvrdio u više svojih odluka (primjerice presuda poslovni broj: Usoz-133/15-5 od 23. veljače 2016.). Primjećuje da je Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud) u rješenju broj: U-I-2735/2008 i dr. od 16. listopada 2018. razmatrao ustavnost odredbe članka 18. stavka 1. Zakona o odvjetništvu te je na temelju detaljne analize relevantne europske pravne stečevine utvrdio da je ta odredba u skladu s europskom pravnom stečevinom i Ustavom Republike Hrvatske i time prihvatio mogućnost reguliranja financijskog aspekta odvjetništva. Smatra neosnovanim navode podnositelja obavijesti da se određivanjem nagrada za rad odvjetnika u unaprijed utvrđenim iznosima,

narušava tržišno natjecanje, jer je takvo propisivanje u skladu s europskom pravnom stečevinom što je potvrđeno i u stajalištima Suda Europske unije. Citira odredbu članka 18. stavka 1. Zakona o odvjetništvu (Narodne novine, broj 9/94., 117/08., 50/09., 75/09. i 18/11.), kao i odredbu članka 19. istog Zakona kojom je propisano da odvjetnici mogu sa strankom ugovoriti nagradu za rad i u razmjeru s uspjehom u postupku odnosno u pravnim radnjama ukoliko takvu nagradu zaključe u pisanom obliku. Tarifa ne sadrži samo iznose naknada za rad odvjetnika nego i pravila utvrđivanja naknade, što uključuje mogućnost odstupanja od propisanih iznosa te se na taj način pruža odvjetnicima i strankama određeni stupanj fleksibilnosti pri ugovaranju cijene odvjetničkih usluga, odnosno mogućnost odstupanja od fiksnih iznosa nagrada predviđenih Tarifom. Navodi Tbr. 37. i 38. Tarife te se poziva na odluke Suda Europske unije u spojenim predmetima C-427/16 i C-428/16, C-94/04 i 202/04 te C-35/99. Ukazuje kako iz prakse Suda Europske unije proizlazi da kada država članica dodjeljuje regulatorne ovlasti odvjetničkoj komori definirajući kriterije javnog interesa i druga načela prema kojima takvo udruženje mora djelovati te zadržava pravo konačne odluke o navedenim pitanjima, pravila odvjetničke komore smatraju se državnim mjerama i ne podliježu članku 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Sud Europske unije naglašava kako treba jamčiti da članovi profesionalnog udruženja (odvjetnici) u svojem djelovanju zaista poštuju opći interes te da se zakonom moraju dovoljno precizno utvrditi kriteriji određivanja tarife te se mora predvidjeti da država ima ovlast učinkovitog nadzora i donošenja odluke u zadnjem stupnju. Navedene zahtjeve poštuje i odredba članka 18. Zakona o odvjetništvu jer se Tarifa donosi uz suglasnost Ministra pravosuđa koji prilikom davanja suglasnosti vodi računa o zaštiti socijalnih i gospodarskih interesa te jednakosti u položaju primatelja i davatelja usluga. Tarifa nadalje ispunjava i uvjet iz točke 52. presude C-427/16 jer dozvoljava odvjetniku da sa strankom dogovori i naknadu u iznosu nižem od dopuštenog iznosa određenog Tarifom jer Tbr. 37. propisuje da se iznosi u Tarifi mogu sniziti za 50 %, a Tbr. 39. da odvjetnik i stranka mogu ugovoriti visinu nagrade za odvjetnički rad i da je ugovor valjan samo ako je zaključen u pisanoj formi. Nadalje je propisano da takav ugovor ne obvezuje sud kod dosuđivanja troška stranci koja je uspjela u sporu. Vezano na postupak donošenja Tarife napominje da je u presudi u predmetu C-565/08, Sud Europske unije ocijenio da postupak donošenja u Italiji (koji je u bitnome vrlo sličan donošenju Tarife u Republici Hrvatskoj) nije takav da bi otežavao odvjetnicima iz drugih država članica pristup talijanskom tržištu odvjetničkih usluga. Sve prije navedeno potvrđuje i rješenje Suda Europske unije u predmetu C-386/07 te presuda u spojenim predmetima C-532/15 i 538/15 u kojima je taj Sud utvrdio da nacionalna zakonodavstva koja imaju tzv. fiksne tarife, odnosno u kojima nadležna stručna tijela uz suglasnost nadležnog državnog tijela, kao što je to npr. slučaj u Republici Hrvatskoj, Ministra pravosuđa, odrede tarifu nisu takvim uređenjem u suprotnosti s europskom pravnom stečevinom u pogledu zaštite tržišnog natjecanja. Smatra navode podnositelja obavijesti neosnovanim te da nisu ispunjeni uvjeti za pokretanje postupka za ocjenu zakonitosti spornih odredbi.

Tarifa je donesena na temelju članka 18. Zakona o odvjetništvu.

Tbr. 7. nalazi se u Glavi I., Poglavlje II. Tarife (Parnični postupak, Sastavljanje tužbi i podnesaka) te propisuje:

Odvjetniku pripada nagrada za sastavljanje tužbe, protutužbe, prijedloga ili zahtjeva:

1.

Ako je vrijednost predmeta spora:

<i>OD KUNA</i>	<i>DO KUNA</i>	<i>BODOVA</i>
0	2.500,00	25
2.500,01	5.000,00	50

5.000,01	10.000,00	75
10.000,01	100.000,00	100
100.000,01	250.000,00	250
250.000,01	500.000,00	500

Ako vrijednost spora prelazi iznos od 500.000,00 kn do iznosa od 5.000.000,00 kn, odvjetnik pored nagrade od 500 bodova ima pravo obračunati nagradu od 1 boda na svakih započetih 1.000,00 kn. Iznad vrijednosti spora od 5.000.000,00 kn do iznosa od 10.000.000,00 kn za svaki započetih 2.000,00 kn odvjetnik ima pravo obračunati nagradu od 1 boda. Iznad vrijednosti spora od 10.000.000,00 kn za svakih započetih 5.000,00 kn odvjetnik ima pravo obračunati nagradu od 1 boda, ali ne više od 10.000 bodova.

2.

Odvjetniku pripada jednokratna nagrada za svaki prvostupanjski postupak, bez obzira na broj radnji koje je poduzeo, u visini od 200 bodova u sljedećim postupcima:

- radi smetanja posjeda
- radi služnosti
- iz stambenih odnosa (otkazi, iseljenja, utvrđenja)
- radi razvoda ili poništenja braka, o postojanju ili nepostojanju braka
- za utvrđivanje ili osporavanje očinstva, te o tome s kime će živjeti maloljetna djeca
- iz radnih odnosa (poništenje otkaza, utvrđivanje prava na rad i sl.), osim u procjenjivim predmetima na koje se primjenjuje Tbr. 7. t. 1.
- za zakonsko uzdržavanje ili dokidanje obveze uzdržavanja .

Članak 18. stavak 1. Zakona o odvjetništvu propisuje da odvjetnici imaju pravo na nagradu za svoj rad te na naknadu troškova u svezi s obavljenim radom sukladno tarifi koju utvrđuje i donosi Komora uz suglasnost ministra pravosuđa. Ministar pravosuđa kod davanja suglasnosti vodit će računa o zaštiti socijalnih i gospodarskih interesa te jednakosti u položaju primatelja i davatelja usluga s obzirom na njihovu nejednakost u stručnom znanju kojim raspolažu.

Ustavni sud u rješenju broj: U-I-2735/2008 i dr. od 16. listopada 2018. nije našao navedenu odredbu neustavnom te je naveo da „...odvjetništvo podrazumijeva profesionalno pružanje usluga koje je podvrgnuto zakonima ponude i potražnje. U tom smislu ono se smatra slobodnom profesijom, kako se to navodi i u Izvješću Komisije. Upravo zbog toga, te zbog specifičnosti djelatnosti koju obavlja, može biti podvrgnuto reguliranju svoje djelatnosti, koja uključuje i njezin financijski aspekt, to jest visinu naknade koju naplaćuje za svoje usluge. *Ratio* takvog ograničenja, kako se to ističe u Komentaru Vijeća komora kao "krovnog" europskog predstavnika nacionalnih profesionalnih odvjetničkih udruženja (komora), upravo je u zaštiti digniteta i dostojanstva same profesije kako bi se spriječile eventualne zlouporabe slabije i neuke strane (očiti nesrazmjer u stručnom znanju primatelja i davatelja usluge), i samim time očuvalo povjerenje građana u odvjetničku profesiju i pravosuđe u cjelini. ...“ (točka 50.).

Sud prigovore o nezakonitosti Tbr. 7. točke 1 i 2. Tarife nalazi neosnovanima te ističe da je Tbr. 37. Tarife predviđeno povisivanje i snižavanje tarifnih stavaka, dok je Tbr. 38. i 39. propisana mogućnost ugovaranja nagrade za odvjetnički rad.

Naime, Tbr. 37. Tarife propisuje: 1. Za posebno stručno i specijalističko znanje, koje zahtijeva obrađeni predmet, osobitu težinu predmeta ili posebnu odgovornost za obavljeni rad, tarifne stavke mogu se povisiti za 100%. Posebna stručnost i specijalističko znanje priznaje se osobito prilikom složenih sporova ili postupaka ili posebnih vrsta ugovora, kada se radi o potrebi poznavanja ili proučavanja stranog prava, ili pravne literature, proučavanja ili obrađivanja stručnih pitanja iz područja tehnike, kemije, tehnologije, prirodnih i fizičkih

znanosti, medicine, društvenih znanosti, i upotrebe stranog jezika i sl. 2. Uzimajući u obzir sve okolnosti obavljenog posla i koristi koje ima stranka, pojedine tarifne stavke odvjetnik može sniziti za 50%.

Prema Tbr. 38. Tarife pružanje pravne pomoći može odvjetnik ugovoriti s pravnom osobom ili osobom koja obavlja samostalnu djelatnost u paušalnom iznosu, osim za radnje zastupanja pred sudovima i državnim organima. Ugovor o pružanju pravne pomoći u paušalnom iznosu sklapa se pismeno i mora sadržavati opis radova ili poslova koje će odvjetnik za stranku obavljati. Ugovor mora odvjetnik prijaviti Hrvatskoj odvjetničkoj komori.

Sukladno Tbr. 39. Tarife odvjetnik i stranka mogu ugovoriti visinu nagrade za odvjetnički rad. Ugovor je valjan samo ako je zaključen u pismenoj formi. Ugovor ne obvezuje sud kod dosuđivanja troška stranci koja je uspjela u sporu. 1. U kaznenopravnim predmetima odvjetnici mogu sa strankom pismeno ugovoriti nagradu za rad na bazi satnice koja može biti veća, ali ne i manja, od naknade iz Tbr 34. 2. U imovinskopravnim predmetima odvjetnici mogu sa strankom pismeno ugovoriti nagradu za rad na bazi satnice koja može biti veća, ali ne i manja, od naknade iz Tbr 34. 3. U imovinskopravnim predmetima odvjetnici mogu sa strankom pismeno ugovoriti nagradu za rad i u razmjeru s uspjehom u postupku odnosno u pravnim radnjama, koje će za stranku poduzeti. Gornja granica ugovorenog postotka ne može prijeći 30% od ukupno ostvarenog uspjeha.

Nadalje, prema odredbi članka 21. Zakona o odvjetništvu Komora je dužna osigurati besplatno pružanje pravne pomoći žrtvama domovinskog rata i socijalno ugroženim osobama u pravnim stvarima u kojima te osobe ostvaruju prava koja su u svezi s njihovim položajem, kao i u drugim slučajevima predviđenim općim aktima Komore.

Sve navedene odredbe dakle omogućuju prilagođavanje nagrade za rad odvjetnika okolnostima konkretnog slučaja odnosno volji stranaka pa je Sud na sjednici vijeća održanoj 23. ožujka 2021. ocijenio da nisu ispunjeni uvjeti za ocjenu zakonitosti spornih odredbi Tarife po službenoj dužnosti.

U Zagrebu 23. ožujka 2021.

Predsjednica vijeća
mr. sc. Inga Vezmar Barlek, v.r.